

«ایران» چالش های صادرات پسته را

در گفت و گو با «محسن جلال پور» بررسی می کند

دیوار اروپایی در برابر پسته ایرانی

گزارش

بیان میرعظیمی
خبرنگار

«کرمان» را قطب پسته ایران می نامند؛ استانی که در اکثر شهرستان های شمالی آن از رفسنجان و سیرجان گرفته تا زرنج و شهر بابک یکی از ارزشمندترین محصولات کشاورزی ایران کشت شده و با طعم و کیفیتی بی نظیر به کشورهایمانند چین، هند، اتحادیه اروپا و روسیه صادر می شود. محصولی که با برنڈسازی مناسب و تکیه بر اعتبار تاریخی به یکی از نمادهای صادراتی ایران تبدیل شده و با ارزشی گسترده و نقش کلیدی آن در تولید ارزش افزوده، فرصت های صادراتی جدیدی را پیش روی کشور داده است. با این همه، موانع متعددی از جمله تحریم ها، محدودیت ها در تعاملات جهانی و تعهدات ارزی در روند تجارت پسته ایرانی به چشم می خورد که بازار صادرات و جایگاه کنونی ایران در بازارهای هدف را با چالش های جدی مواجه کرده است. از سویی دیگر، انتشار اخباری مبنی بر ممنوعیت صادرات پسته خندان ایران به اتحادیه اروپا به دلیل آلودگی به سم آفاتوکسین به قصد ایجاد تصویری منفی از کیفیت این کالای ایرانی در بازار جهانی جهان منتشر شده و در تلاش است نمادی ارزشمند از توانمندی کشاورزی و اقتصادی کشور در بازارهای جهانی را از گردونه رقابت خارج کرده و بازارهای صادراتی را در مسیر آفول و نابودی قرار دهد.

نظر به اهمیت موضوع، «ایران» گفت و گویی با «محسن جلال پور»، مؤسس انجمن پسته ایران و رئیس سابق اتاق بازرگانی ایران انجام داده تا با واکاوی چالش های پیش رو در مسیر صادرات پسته ایران به اروپا، دلایل آلودگی محصولات به سم آفاتوکسین، نحوه مواجهه ایران با فرصت ۶ ماهه اروپا و راه های برون رفت از این وضعیت خطیر را مورد تحلیل و بررسی قرار دهد.

یکی از مهم ترین چالش ها در صنعت پسته ایران، آلودگی به سم آفاتوکسین و شیاعیات مربوط به اعمال تحریم ها از سوی اتحادیه اروپا است. آباراهی برای جداسازی آلودگی از پسته پیش از صادرات محصول و نجات صنعت خشکبار کشور وجود دارد؟

آلودگی پسته ایرانی به سم آفاتوکسین موضوع تازه ای نبوده و اتحادیه اروپا ۳۰ سال پیش برای اولین بار اولتیماتوم های جدی نسبت به میزان سم آفاتوکسین در پسته های ایرانی را صادر کرد. آفاتوکسین در تمام مواد مغذی مانند گندم، پسته و... وجود دارد که با فراهم شدن ۲ مؤلفه کرما و رطوبت امکان فعالیت پیدا می کند. بنابراین باید باغدار و فرآوری کننده دقت لازم را به عمل آورده و درست زمانی که پسته تازه بوده و هوا هم گرم است، شرایط را به سمت عدم تولید این سم پیش ببرد. متأسفانه آفاتوکسین تا به امروز به هیچ وجه قابل خارج کردن از مواد مغذی نبوده و تنها راه، پیشگیری از ورود این سم به داخل محصولات است. در همین راستا نیز تا به امروز در هیچ جای دنیا، هیچ کس نتوانسته این سم را در داخل مواد غذایی خارج کند.

یکی از مشکلات و موانع صنعت پسته در کشور از خرده مالکی نشأت می گیرد. این موضوع چه چالشی در مهار آفاتوکسین و صادرات پسته سالم و استاندارد در بازار جهانی ایجاد کرده است؟

مطابق برآورد انجمن پسته ایران، میانگین مالکیت بیش از ۸۰ درصد باغات کشور زیر ۲ هکتار است. این موضوع، رسیدگی به محصولات و ممانعت از عدم تولید سم آفاتوکسین را بسیار سخت کرده است. این در حالی است که میانگین مالکیت باغات پسته در آمریکا به عنوان اولین تولید کننده پسته در جهان، بالای ۱۰۰ هکتار است و بخوبی توانسته سم آفاتوکسین را مهار کند. متأسفانه قوانین ارث و مشکلات دیگر در بخش کشاورزی، سدمات جدی و جبران ناپذیری به همه محصولات از جمله پسته وارد کرده و همزمان با کاهش بهره روری، کیفیت محصولات را نیز کاهش داده است.

اتحادیه اروپا، اولین بار به بهانه های پسته ایرانی را تحریم کرد؟ سهم

تنش های دیپلماتیک میان ایران و اروپا را در تشدید این موضوع تا چه حد مؤثر می دانید؟

اتحادیه اروپا ۳۰ سال پیش برای اولین بار نسبت به آلودگی پسته های ایرانی به سم آفاتوکسین و رسیدگی جدی، اولتیماتوم صادر کرد. این وضعیت تا ۳ سال پی در پی ادامه داشت و هر بار اروپا نسبت به استمرار آلودگی ها هشدار می داد. اگرچه وزیر جهاد وقت، نامه نگاری هایی با استان ها یا بازدیدهایی نیز انجام داد اما این موضوع خیلی جدی گرفته نمی شد. تا اینکه در سال ۱۳۷۶ و به دلیل ایجاد تنش در روابط دیپلماتیک میان ایران و اروپا، سختگیری ها شدت پیدا کرد و پسته ایران از سوی اروپا تحریم شد. این اتفاق درست در شرایطی رقم خورد که بسیاری از صادرکنندگان پسته از جمله خود من، ۹۰ درصد صادرات پسته را به اروپا انجام داده و هیچ بازار دیگری نداشتیم. آن زمان صادرکنندگان، کلی دوندگی کرده و پس از تلاش و تحمل هزینه زیاد، بازار چین را برای پسته ایران باز کردند؛ بازاری که هیچ وقت برای صادرکنندگان مانند بازار اروپا سودآوری نداشت؛ چون اروپایی ها پسته ایرانی را با قیمت بالاتری می خریدند.

قبل از ساماندهی مسأله آفاتوکسین، باید بهبود استاندارد ها و کیفیت محصولات، صادرات را ساماندهی کرده و آن را به مسیر درست بازگردانیم.

این است که با تسهیل شرایط برای بازگشت صادرکنندگان واقعی و متعهد، با استانداردها و دستورالعمل های جهانی به بازارهای هدف صادر شود

واکش ایران به تحریم پسته ایرانی موضوع چه چالشی در مهار آفاتوکسین و صادرات این محصول به بازارهای جهانی راجت اشاع قرار داده است؟

آن موقع، بنده در اتاق پسته کرمان فعالیت داشتم؛ برای حل مشکل، هیأتی متشکل از نمایندگان دولت بخش خصوصی را تشکیل داده و در چندین نشست در اتحادیه اروپا شرکت کردم. هیأتی از اروپا برای بازدید به ایران آمده و به مدت یک هفته از باغات و مراکز فرآوری بازدید کردند. آنها اعلام کردند که پسته صادراتی به اروپا باید حتماً گواهی وزارت بهداشت ایران که مجهزترین آزمایشگاه های کشور در زمینه مواد غذایی و سموم را دارد به همراه داشته باشد. از همان زمان نیز صدور گواهی وزارت بهداشت برای سلامت محصولات آغاز شد و ما توانستیم با ارائه تعهدات، مسیر ورود پسته ایرانی به اروپا را باز کنیم. البته پس از این ماجرا دیگر هیچ وقت صادرات پسته ایران به اروپا به میزان قبل از تحریم نرسید. ما پیش

عکس: ایسنا

از تحریم، در بهترین سال ها ۹۰ هزار تن صادرات پسته به اروپا داشتیم که بعد از تحریم ها در بهترین سال ها به کمتر از ۳۰ هزار تن رسید. بدین ترتیب صدمه ای که تحریم به ما زد هیچ وقت جبران نشده و تنها توانستیم بازار صادرات را بازگشایی کنیم تا حداقل بخشی از پسته های با کیفیت را با قیمت مناسب تر به اروپا بفروشیم.

حد مجاز سم آفاتوکسین در پسته، چه میزان است؟ آیا ایران تا کنون قدمتی مؤثر در تغییر قوانین سختگیرانه اروپا و افزایش حد مجاز این سم در محصولات صادراتی برداشته است؟

پس از این جریان، هیأتی متشکل از بخش خصوصی و نمایندگان دولت تعیین کردیم تا با کمیسیون مقررات مواد غذایی (Codex) مذاکره کرده و مسأله حد مجاز سم آفاتوکسین را در دنیا تغییر دهیم، چرا که اروپا سختگیری زیادی به خرج داده و حد مجاز سم آفاتوکسین را بسته به نوع آن بین ۴-۲ پی پی بی (Part Per Billion) اعلام کرده بود. در این شرایط، صادرکنندگان ایرانی با کاهش احتمال صادرات با شرایط جدید، نگران تر شدند. رایزنی ها آغاز شده و ۵ نوبت در جلسات شرکت کردیم. پروسه این کار، ۳ سال طول کشید و با کمک مشاوره از مرکز آمار بریتانیا، حد مجاز سم آفاتوکسین را به ۱۰ پی پی بی رساندیم. به این ترتیب، مسیر صادرات روان تر شده و وزارت بهداشت و جهاد کشاورزی نهایت تلاش خود را برای بهبود کیفیت محصول معظوف کردند.

چه راهکاری برای بهبود استانداردها، افزایش کیفیت محصولات و بازگرداندن صادرات پسته ایرانی به مسیر واقعی و درست پیشنهاد می کنید؟

اولین راهکار این است که قبل از

جریان انداخته و با وجود صادرات پسته، هیچ تعهدی نسبت به تعهدات ارزی نداشتند. این افراد که پیش از این هیچ سابقه صادراتی نداشتند، در سال ۹۷ برابر با ۵ میلیارد و ۴۰۰ میلیون دلار صادرات انجام دادند. از این میان تنها ۴۴۵ فدر و شرکت، صادرات بیش از یک میلیون دلار و بقیه، صادراتی کمتر از یک میلیون دلار انجام دادند؛ این به معنای آن است که بخش عمده ای از این صادرات با هدف بازگشت ارز به کشور صورت گرفته است. به این ترتیب تعهدات ارزی باعث شد تا صادرکنندگان فعال، متعهد و آشنا به بازار از عرصه خارج شده و صادرکنندگانی وارد عرصه شدند که تعهدی نداشته و ناآشنا با وضعیت بازار، تنها از اختلاف ارز منفعت می برند. همین امر نیز آمار برگشتی های محصولات ما را بالا و بالاتر برد. پس از این ماجرا، مشکلات آلودگی پسته های ایران افزایش یافته و اولتیماتوم های اروپا شدت پیدا کرد. سؤال آنها این بود که چه اتفاقی در ایران افتاده و چرا وقتی کنترل محصولات ایرانی از «تمام کنترل» به «زندوم کنترل» رسیده به یکباره برگشتی ها افزایش پیدا کرده است؟ همه پسته های ایرانی آتالیز شده و متأسفانه میزان برگشتی ها نیز افزایش یافته است. از سال ۱۴۰۰ تا ۱۴۰۳ نیز مجدداً اتحادیه اروپا بارها به ایران تذکر داده و متأسفانه تا کنون هیچ کس نتوانسته این مشکل را حل و فصل کند.

برای مواجهه با ضرب الاجل ۶ ماهه اروپا به پسته ایرانی، باید چه کرد؟ آیا امید به حل مشکل آلودگی پسته به آفاتوکسین در این مدت زمان محدود وجود دارد؟

کاری که برای ضرب الاجل ۶ ماهه اروپا به پسته ایرانی باید انجام داد این است که هیأتی از طرف ایران به سرپرستی وزارت بهداشت یا جهاد کشاورزی و حضور فعال بخش خصوصی به عنوان نمایندگان بخش خصوصی که تعهد جدی در زمینه ایفای مسئولیت ارسالی کالاها به اروپا برعهده دارند، به اروپا سفر کرده و به آنها اطمینان دهند که پیشگیر موارد مطرح شده هستند و نیز فرصت مناسب فصل سرما، به حداقل رساندن درجه حرارت سیستم های گرمایشی، استفاده از پرده های ضخیم و خاموش کردن وسایل گرمایشی در اتاق ها و اماکن غیر ضروری و کم استفاده، در مصرف گاز حداکثر صرفه جویی را به عمل آورند تا بهره مندی تمامی هموطان در اقصی نقاط کشور از این نعمت خدادادی فراهم شود.

«آلمان» بزرگ ترین واردکننده پسته ایران

برش

اطلاعات منتشر شده از سوی مرکز آمار کمیسیون اروپا «یورو استات» نشان می دهد، آلمان، ایتالیا و اسپانیا؛ بزرگ ترین واردکنندگان پسته از ایران در سال ۲۰۲۳ هستند. در این بین، آلمان با واردات ۴۹ میلیون یورویی پسته از ایران، بزرگ ترین مشتری پسته از اروپا در سال ۲۰۲۳ و ایتالیا با ۷ میلیون یورو و اسپانیا با ۵ میلیون یورو در رتبه های بعدی قرار دارند. چین، هند و کشورهای عربی نیز از خریداران پسته ایران هستند. طبق گفته «محمد مهدی برومندی» معاون باغبانی وزارت جهاد کشاورزی، در شش ماهه نخست سال ۲۰۲۴ میلادی ۲۲۶ محموله پسته به وزن ۵ هزار تن با گواهی سلامت سازمان غذا و دارو به اروپا صادر شده و فقط از آن ۲۶ مورد از آن اظهار بهداشتی دریافت کرده است. از ۲۶ اظهار ثبت شده، ۷ فقره مربوط به یکی از کشورهای همسایه و ۳ مورد مربوط به فروشگاه های اتحادیه اروپا بوده که به حساب ایران ثبت شده است. برای رفع این اختلاف، نظرات کشور ما از طریق سفیر ایران در بروکسل به اروپا اعلام شده و انتظار می رود موارد اختلافی ظرف روزهای آتی مرتفع شود.

ایران در «ایران»

به منظور تعدیل و مدیریت مصرف در شرایط ناترازی انرژی صورت گرفت

قطع گاز باغ ویلاها

گروه ایران زمین، روز پنجشنبه گذشته در ۲۰ استان کشور دمای زیر صفر درجه به ثبت رسید و این مسأله، سبب افزایش مصرف گاز در بخش های خانگی، تجاری و صنایع جزء شده است. براساس آمار شرکت گاز، مصرف روزانه گاز در این بخش ها به ۶۰۰ میلیون مترمکعب در روز رسیده که نسبت به مدت مشابه پارسال، بیش از ۱۲۰ میلیون مترمکعب افزایش نشان می دهد. تقریباً ۷۰ درصد مصرف در این بخش صورت می گیرد که افزایش ۲۵ تا ۲۶ درصدی را نشان می دهد. با افزایش مصرف در این بخش ها و ثابت بودن تولید گاز، گازرسانی به سایر بخش ها دچار چالش هایی شد. شرکت توانیر در اطلاعیه ای اعلام کرد: تأمین برق باغ ویلاها و سکونتگاه های غیردائم در اولویت شرکت های توزیع نیست.

در این اطلاعیه خطاب به مشترکان باغ ویلاها و سکونتگاه های غیردائم و استخرهای اختصاصی تأکید شد، به منظور جبران ناترازی سوخت نیروگاه ها و حفظ پایداری شبکه برق، تأمین برق تمامی این اماکن در اولویت شرکت های توزیع برق نبوده و در صورت افزایش مصرف متعارف و عدم رعایت لگوی مصرف، این اماکن با قطعی برق مواجه خواهند شد. همزمان مدیرعامل شرکت گاز کشور با اعلام اینکه گاز ۵۳ هزار باغ ویلا در استان های شمالی قطع شده است، گفت: وزارت نیرو نیز مکلف به قطع برق این مناطق شده است. گزارش ها حاکی است، برنامه تعدیل و مدیریت مصرف گاز در باغ ویلاها و سکونتگاه های غیردائم بیشتر بر استان های نیمه شمالی کشور از خراسان شمالی تا آذربایجان غربی متمرکز بوده است.

قطع گاز ویلای خالی از سکنه در مازندران

مدیرعامل شرکت گاز مازندران با اشاره به افزایش مصرف گاز در روزهای اخیر از قطع گاز ۸ هزار و ۵۰۰ ویلای خالی از سکنه و استخردار استان به منظور مدیریت مصرف انرژی و جلوگیری از قطعی احتمالی گاز در بخش خانگی خبر داد.

«هژیر جوادی» ادامه داد: بعد از بررسی های دقیق

مشخص شد با وجود آنکه کسی در این ویلاها سکونت ندارد همچنان مشعل بخاری های گازی منازل روشن بوده و موجب هدررفت انرژی گاز در این فصل سرد سال شده است. وی تصریح کرد: براساس آمارها ۲۵۰ هزار ویلا در مازندران وجود دارد که با بررسی وضعیت سکونت این اماکن خوش نشین در صورت خالی از سکنه بودن، گاز این ویلاها نیز قطع می شود.

گاز باغ ویلاها در خراسان شمالی قطع شد

«سید محمود هاشمی» مدیرعامل شرکت گاز خراسان شمالی از قطع گاز باغ ویلاها برای پایداری مشترکان خانگی در استان خبر داد و اظهار کرد: تأمین گاز خانگی مشترکان خانگی در اولویت شرکت گاز است، لذا به همین خاطر گاز اماکن گردشگری و شهرک های خوش نشین و بلااستفاده قطع شده تا جریان گاز در همه شهرهای استان پایدار بماند.

وی از مردم استان خواست برای عبور از بحران در مصرف گاز صرفه جویی کنند و افزود: با توجه به سرمای شدید هوا و ماندگاری آن در سراسر خدادادی مصرف بیش از حد گاز طبیعی بویژه در بخش خانگی، به رقم تلاش شبانه روزی مجموعه کارکنان صنعت گاز کشور، در حال حاضر مصرف گاز در شرایط هشدار قرار دارد.

هاشمی، تنها راه برون رفت از شرایط کنونی را همراهی و همدلی مردم عنوان کرد و گفت: درخواست می شود تا مواردی همچون انشعابات غیرمجاز، سرقت گاز، استفاده از سیستم های گرمایشی و گرماتاب ها در فضای باز، استفاده از وسایل گرمایشی در ویلاها خالی از سکنه و دیگر موارد بدمصرفی گاز را از طریق سامانه ۱۹۴ به اطلاع کارکنان شرکت گاز برسانند تا اقدامات لازم از سوی آنان صورت گیرد.

مدیرعامل شرکت گاز خراسان شمالی گفت: تنها با رعایت موارد ساده مانند تنظیم دمای فاه از ۱۸ تا ۲۱ درجه سانتیگراد، استفاده از لباس های گرم مناسب فصل سرما، به حداقل رساندن درجه حرارت سیستم های گرمایشی، استفاده از پرده های ضخیم و خاموش کردن وسایل گرمایشی در اتاق ها و اماکن غیر ضروری و کم استفاده، در مصرف گاز حداکثر صرفه جویی را به عمل آورند تا بهره مندی تمامی هموطان در اقصی نقاط کشور از این نعمت خدادادی فراهم شود.

مشترکان پرمصرف در آذربایجان شرقی، زیر ذره بین اخطار و قطع جریان گاز

مدیرعامل شرکت گاز آذربایجان شرقی نیز از صدور بیش از ۲ هزار و ۶۰۰ اخطار قطع به مشترکان پرمصرف گاز استان خبر داد و اظهار کرد: براساس پایش مصارف گاز استان و به منظور رعایت عدالت اجتماعی و حفظ بیت المال، مشترکان پرمصرف گاز استان اخطار قطع دریافت کردند.

«فیروز خدایی» با تأکید بر اینکه مشترکین پرمصرف زیر ذره بین اخطار و قطع جریان گاز قرار خواهند داشت، افزود: از ۱۶ آبان ماه با آغاز طرح پایش مصارف گاز بیش از ۱۰ هزار و ۸۱۵ بازدید از سوی گروه های پایش محقق شده که منجر به قطع گاز ۵ هزار و ۲۵۰ مشترک پرمصرف بعد از صدور اخطارهای لازم شده است. البته اغلب این قطعی ها جریان گاز باغ ویلاها، گرماتاب ها و استخرها بوده اند.